

Opriș, M., Opriș, D. & Bocoș, M. (2006). *Cercetarea pedagogică în domeniul educației religioase*. Editura Sf. Mina, Iași (335 p).

Cercetarea pedagogică în domeniul educației religioase a devenit posibilă în condițiile în care religia a fost reintrodusă ca disciplină de învățământ. Un profesor de religie sau un pedagog interesat de aplicațiile pedagogiei în domeniul educației religioase trebuie să încerce permanent să înțeleagă, să analizeze, să explice, să optimizeze diferitele aspecte ale proceselor educaționale implicate în predarea religiei. Cercetarea pedagogică în acest domeniu are atât o importanță teoretică cât și practică (optimizarea, inovarea, reformarea practicilor educative).

Cartea „Cercetarea pedagogică în domeniul educației religioase” de Monica Opriș, Dorin Opriș și Mușata Bocoș își propune să arate cum pot fi studiate într-un mod științific și riguros diferitele fapte pedagogice corespunzătoare proceselor educaționale specifice studiului religiei.

Lucrarea de față este structurată în opt capitole, cărora li se adaugă bibliografia și cinci anexe.

În capitolul I, autorii arată care este obiectul cercetării pedagogice în general, care sunt tipurile de cercetare pedagogică și apoi care sunt elementele specifice cercetării pedagogice în domeniul educației religioase. Totodată realizează o analiză a situației actuale și a perspectivelor privind cercetarea în acest domeniu.

Capitolul II oferă informații privind etapele unei cercetări pedagogice (delimitarea temei / problemei de cercetat, elaborarea design-ului cercetării, organizarea și desfășurarea cercetării pedagogice, analiza și prelucrarea datelor obținute, elaborarea concluziilor finale ale cercetării și valorificarea acestora în practica educativă). Autorii oferă exemple pentru fiecare etapă a unei cercetări pedagogice și evidențiază greșelile care pot să apară.

În cadrul capitolului III sunt prezentate cele două paradigme de cercetare - calitativă și cantitativă – accentul punându-se însă pe metodologia cercetării pedagogice. Autorii realizează o trecere în revistă a metodelor de colectare a datelor cercetării (metoda autoobservației, observației sistematice, experimentul, metoda anchetei, chestionarul, interviul, metoda analizei portofoliilor / a produselor activității, metoda cercetării

documentelor curriculare și a altor documente școlare, metoda testelor și a altor probe de evaluare scrisă, metoda studiului de caz, metode sociometrice), respectiv a unor elemente minime de statistică inferențială și descriptivă, necesare unei cercetări pedagogice, oferind exemple pentru a facilita înțelegerea celor prezentate.

Interdisciplinaritatea abordărilor teoretice și aplicative din domeniul educației religioase este tema prezentată în cel de-al IV-lea capitol. Autorii consideră că unul dintre cele mai importante aspecte ale învățământului modern și în special a reformei curriculare este organizarea interdisciplinară a conținuturilor. Oferă exemple privind modul în care diferite teme pot fi tratate pluridisciplinar (ex. principiile termodinamicii abordate de către fizică, chimie, religie și biologie Opriș, M., Opriș, D. & Bocoș, M., 2006, p. 257) și exemplifică, pentru anumite noțiuni, conexiunile interdisciplinare, conform programelor școlare aflate în uz pentru diferite clase (Opriș, M., Opriș, D. & Bocoș, M., 2006, p. 262). Autorii arată că organizarea interdisciplinară a conținuturilor are atât avantaje ce pot fi evidențiate din perspectiva conținuturilor și metodelor abordate, a profesorilor care le realizează și a elevilor cărora li se adresează, cât și anumite limite datorate modului de elaborare al actualelor documente școlare, dotării materiale a școlilor, pregătirii profesorilor și orientării elevilor în alegerea unei profesii, dar pledează pentru necesitatea dezvoltării interdisciplinare a cercetărilor pedagogice în domeniul educației religioase.

Capitolul V este dedicat prezentării dificultăților ce pot fi întâlnite în cercetarea în domeniul educației religioase, precum și a posibilelor remedii, iar capitolul VI se concentrează pe implicațiile etice în cercetarea pedagogică în acest domeniu, punând accent pe responsabilitățile pe care le are cercetătorul față de subiecții care participă la cercetare.

În cadrul celui de-al VII-lea capitol se prezintă modele și instrumente de lucru pentru cercetării din domeniul educației religioase. Aici autorii propun o tematică pentru lucrările metodic-științifice ce trebuie elaborate de către profesorii de religie în vederea obținerii gradului didactic I și arată care sunt pașii de urmat în realizarea unui proiect de cercetare pedagogică, oferind mai multe modele (ex. lucrarea cu titlul „Problematizarea și utilizarea ei în însușirea conținuturilor din domeniul Morală creștină, la clasele a V-a și a VI-a”).

Cartea de față oferă recomandări concrete privind elaborarea, redactarea și susținerea lucrărilor științifice în domeniul educației religioase.

În concluzie, putem afirma că lucrarea de față, prin informațiile prezentate este deosebit de utilă profesorilor și cercetătorilor interesați de domeniul educației religioase.

Ștefania Isailă

Opriș, M., Opriș, D. & Bocoș, M. (2006). *Cercetarea în domeniul educației religioase și al educației morale. Modele și aplicații*. Editura Sf. Mina, Iași (302 p.)

Încă din secolul trecut, ca urmare a dezvoltării cercetărilor experimentale în [psihologie](#), începe să se manifeste o puternică reacție față de pedagogia filosofică – constituită deductiv, pornind de la anumite principii sau concepte filosofice. Se conturează astfel ideea unei pedagogii experimentale. Educația religioasă și morală a fost și continuă să fie în anumite zone realizată pe baza principiilor pedagogiei filosofice, deși în ultimul timp apar tot mai multe lucrări, mai ales în străinătate, de cercetare pedagogică în domeniul dezvoltării și educației religioase și morale.

Cartea „Cercetarea în domeniul educației religioase și al educației morale. Modele și aplicații.” de Monica Opriș, Dorin Opriș și Mușata Bocoș, apărută la editura Sf. Mina din Iași își propune să fie un instrument de lucru pentru cadrele didactice de diferite specialități, pentru masteranzii și studenții interesați de realizarea unor cercetări pedagogice în domeniul educației religioase și morale.

Lucrarea de față este structurată în cinci capitole, cărora li se adaugă bibliografia și șase anexe.

În capitolul I autorii definesc educația religioasă ca „acțiunea specific umană pe care educatorul o desfășoară pentru dezvoltarea religiozității elevului, pe baza unor principii și cu ajutorul unor metode și mijloace specifice.” (Opriș, Opriș & Bocoș, 2002), iar educația morală ca „latură a educației care urmărește formarea și dezvoltarea caracterului ca latură relațional valorică a personalității, respectiv a conștiinței și conduitei morale.” (Opriș, Opriș & Bocoș, 2002). Pe lângă clarificările terminologice necesare, autorii prezintă care este raportul dintre educația religioasă și educația morală, cu accent pe religiozitatea și morala creștină. Sunt prezentate totodată

câteva aspecte referitoare la educația religioasă și educația morală în școala românească și fundamentele teoretice ale cercetării în acest domeniu.

În cel de-al doilea capitol sunt prezentate modele de lucru și aplicații ale cercetării pedagogice. Sunt trecute în revistă pașii de parcurs pentru realizarea unei astfel de cercetări: delimitarea problemei de cercetat, formularea obiectivelor cercetării, formularea ipotezelor de lucru, selectarea eșantionului și a metodei de cercetare care va fi folosită (autoobservație, observație, experimentul pedagogic, metoda anchetei, metoda interviului, metoda analizei portofoliilor, metoda cercetării documentelor curriculare și a altor documente școlare, metoda testelor și a altor probe de evaluare scrisă, metoda studiului de caz, metode sociometrice), precum și metode de organizare, prezentare și prelucrare statistică a datelor și de verificare a ipotezelor, pentru fiecare pas oferindu-se exemple care să faciliteze înțelegerea aspectelor prezentate. Sunt prezentate tot în acest capitol sugestii privind elaborarea proiectului de cercetare.

Capitolul al III-lea este dedicat prezentării unor modele de cercetare-acțiune în domeniul educației religioase și al educației morale. Sunt prezentate pe larg, respectând pașii enumerați mai sus un model de cercetare privind utilizarea metodei instruirii diferențiate la cultură civică, clasa a VIII-a și un model de cercetare privind utilizarea didactică a icoanei, în studiul religiei la clasa a VI-a.

În capitolul IV este oferită celor interesați o tematică orientativă privind cercetarea pedagogică în domeniul educației religioase și al educației morale la religie sau la alte discipline de învățământ, în vederea obținerii gradului didactic I. Lucrările de cercetare elaborate în vederea obținerii acestui grad își propun să valorifice experiența didactică a profesorilor și au ca scop dezvoltarea unor competențe metodice și de specialitate.

Ultimul capitol cuprinde informații referitoare la modalitățile simple de prelucrare și analiză a datelor obținute. Sunt prezentate pe scurt tipurile de prelucrări statistice care se realizează în funcție de tipul de metodă de cercetare folosită și de variabilele dependente.

Prin informațiile oferite (ex. modele de lucru detaliate care pot fi preluate și aplicate în practica didactică), cartea poate fi valorificată de către persoanele interesate în conceperea și derularea unei cercetări pedagogice în domeniul educației religioase și morale.

Ștefania Isailă

Veronica Rîlea (2006). *Leadership – teorii, modele și aplicații*. Iași, Editura Lumen. (104 pag.)

Cartea de față tratează o problemă care, deși studiată în profunzime deja de câteva decenii, rămâne în continuare extrem de actuală: problematica leadership-ului. În condițiile în care au apărut o serie de schimbări majore în modul în care funcționează o companie în ceea ce privește complexitatea organizațională, a modificării situațiilor de muncă, a tehnologiei și a pieței de muncă în general, teoriile asupra leadership-ului au trebuit și ele revizuite.

Cartea este structurată în trei mari capitole pe parcursul cărora este urmărită evoluția în timp a conceptului de leadership, a teoriilor și abordărilor sale și a relației dintre acesta și câteva aspecte relevante pentru practica organizațională.

Primul capitol realizează o clasificare a teoriilor din domeniu în funcție de modul în care au fost ele influențate de abordări diferite în cercetarea din domeniul psihologiei. Astfel, o primă perioadă este caracterizată de analiza performanței unui leader în funcție de o serie de trăsături de personalitate ale acestuia, pornindu-se de la premisa conform căreia există un set de atribute individuale pe care unele persoane le posedă și care contribuie la succesul acestora în funcții de conducere. Datorită lipsei unor studii concludente care să demonstreze existența unui anumit set de trăsături stabile și cu valoare predictivă mare în ceea ce privește succesul ca leader, apare în literatura de specialitate o nouă perspectivă. Aceasta completează teoriile inițiale care iau în considerare doar trăsăturile unei persoane și pune accent pe importanța caracteristicilor situaționale în funcție de care stilul de conducere trebuie să fie adaptat pentru a fi eficient. O a treia perioadă majoră în cercetările din domeniu coincide cu influența tot mai puternică a curentului cognitiv în cercetarea psihologică și abordează leadership-ul din punct de vedere al percepției pe care subordonații o au despre un leader, pe de o parte, și al modului în care acesta percepe la rândul său și își evaluează subordonații, pe de altă parte. Ultima perioadă este marcată de apariția teoriei leadership-ului transformațional și introduce în discuție diferențele culturale care influențează

comportamentul unui leader și expectanțele vizavi de acesta.

Tot în cadrul acestui capitol sunt discutate posibilele definiții ale leadership-ului și se subliniază diferențele dintre un manager și un leader – mai ales tendința organizațiilor de a dezvolta la nivel de management competențe de leadership.

În cel de al doilea capitol al cărții se realizează o trecere în revistă a principalelor teorii și abordări ale leadership-ului: perspectiva trăsăturilor, abordarea stilurilor de leadership, abordarea situaționistă, teoria contingentă, teoria path-goal, teoria schimbului leader – subordonat, teoria leadership-ului transformațional și tranzacțional, leadership-ul de echipă, abordarea psihodinamică și teoria sistemică. Fiecare dintre aceste teorii sunt analizate din punct de vedere al modului în care au apărut, prin raportare la teorii și abordări anterioare și din punct de vedere al punctelor lor forte, respectiv al problemelor pe care le ridică. Astfel, acest al doilea capitol completează cu succes prima parte a cărții și descrie amănunțit evoluția conceptului de leadership. De asemenea, el este de așa manieră structurat încât corespunde cu exactitate acelei clasificări inițial discutate, oferind cititorului o privire de ansamblu asupra cercetărilor în domeniu și permițându-i acestuia să înțeleagă modul în care s-au modificat în timp teoriile leadership-ului pe baza studiilor efectuate și modul în care aceste abordări se completează reciproc.

Ultima parte a cărții se concentrează asupra relației dintre leadership și personalitate, gender și etică în domeniul organizațional. Deși abordarea trăsăturilor se regăsește chiar în studiile de început, ea este preluată și rediscutată de teorii mai recente, fiind în permanență păstrată ca una dintre componentele ce pot influența eficiența unui leader. Astfel, o serie de studii propun diferite modele prin care trăsăturile de personalitate ale unui leader sunt relaționate cu performanța acestuia, care la rândul ei determină parțial eficiența organizațională. Leadership-ul este, tot în acest ultim capitol, relaționat și cu gender-ul. Sunt discutate pe larg atât diferențele de gen la nivel de stil de leadership și în abordarea unui post de conducere, cât și discriminările ce apar pe bază de gen, a cauzelor lor și a evoluției acestora în timp, în funcție de o serie de aspecte culturale, economice și demografice. În finalul acestui capitol se face referire la aspectele legate de etică relaționate cu leadership-ul din

perspectiva a două tipuri de teorii principale: cele preocupate de comportamentele de conducere ale unui leader și cele care vizează caracterul acestuia.

Cartea de față realizează cu succes o trecere în revistă a principalelor teorii ale leadership-ului, meritul autoarei fiind abordarea critică pe care o utilizează în analiza fiecăreia dintre acestea. De asemenea, capitolul final integrează toate aceste informații din perspectiva unor aspecte relevante pentru realitatea organizațională actuală. Bazată pe studii importante în domeniu și de actualitate, și fiind foarte accesibilă, cartea Veronicăi Rîlea este utilă atât celor care doresc să aprofundeze problematica leadership-ului cât și practicanților din domeniul resurselor umane pe care îi ajută să perceapă dinamica acestui concept și modul în care pot fi dezvoltate competențele unei persoane aflate într-o funcție de conducere.

Cătălina Ciuce

Capotescu Roxana (2006). *Stresul ocupațional – Teorii, modele, aplicații*. Iași: Editura Lumen, Colecția de succes (118p.)

Volumul de față, apărut în cadrul unui program destinat încurajării tinerilor cercetători din România, este dedicat abordărilor teoretice în studiul stresului ocupațional și posibilităților aplicative ale acestora în mediul organizațional. Apariția unor lucrări în această zonă de interes este salutară mai ales luând în considerație eforturile care se fac în prezent în țara noastră pentru a reglementa problematica stresului ocupațional printr-o legislație aliniată la cea europeană.

Lucrarea este structurată pe trei mari capitole, dintre care primele două sunt dedicate teoriilor, respectiv modelelor teoretice în abordarea stresului ocupațional, iar cel de-al treilea, aspectelor aplicative ale investigării stresului ocupațional.

Primul capitol, care tratează definiția și abordările teoretice ale stresului, este relativ restrâns și se rezumă la introducerea și prezentarea ulterioară a principalelor trei abordări teoretice în studiul stresului: stresul ca stimul, ca răspuns și abordarea cognitivă a stresului. Aceste trei abordări sunt prezentate în esența lor, foarte concentrat, insistându-se mai mult asupra prezentării celei de-a treia abordări care orientează fluxul principal de cercetări în domeniu la nivel internațional. De

asemenea, sunt subliniate principalele neajunsuri ale fiecărei direcții teoretice.

Cel de-al doilea capitol, care constituie și corpul lucrării, este dedicat modelelor stresului ocupațional. Soluția aleasă de autoare este aceea de a trece în revistă un număr ridicat de modele teoretice – unsprezece, dintre care unele sunt prezentate doar în liniile lor esențiale, cititorul interesat având nevoie de o aprofundare ulterioară a unuia sau altuia dintre acestea. În partea a doua a capitolului se încearcă integrarea tuturor nivelelor de analiză într-un cadru teoretic bazat pe modelul lui Muchinsky (2003). Elementele acestui model sunt prezentate pe larg făcând apel la o bază destul de generoasă de studii și cercetări în domeniu, iar accentul este pus pe tratarea solicitărilor de exprimare și gestionare a emoțiilor în organizații ca noutate în ceea ce privește țara noastră. Ceea ce se poate observa însă în construcția acestui capitol este lipsa unor conexiuni cu prima parte a lucrării, dar și între părțile acestui capitol, ceea ce face mai dificil de înțeles evoluția în timp a cercetărilor în acest domeniu.

Capitolul 3 al lucrării abordează posibilitățile aplicative ale cercetărilor în domeniul stresului organizațional centrându-se asupra problematicii managementului stresului organizațional. În prima parte sunt redate pe scurt câteva posibile strategii și recomandări în vederea reducerii nivelului de stres ocupațional preluate din literatura de specialitate. În cea de-a doua parte a capitolului sunt prezentate strategiile de prevenție primară, secundară și terțiară precum și cerințele de evaluare a eficienței intervențiilor de management al stresului. În finalul lucrării autoarea încearcă relaționarea tuturor conținuturilor anterioare subliniind faptul ca modelele teoretice ale stresului au integrat achizițiile teoriei cognitive dar și dificultatea atingerii unui consens în acest domeniu de cercetare atât de vulnerabil în fața schimbărilor sociale, economice și culturale.

Considerăm că tocmai aceste tentative de relaționare, în partea finală, a abordărilor teoretice cu modelele prezentate și posibilitățile de intervenție organizațională în vederea managementului stresului ar fi meritat o atenție deosebită. În lipsa acestei relaționări, conținuturile lucrării ne apar uneori ca fiind fragmente de sinteză teoretică juxtapuse. Meritul autoarei este însă acela de a fi susținut foarte bine aceste sinteze prin referințe bibliografice numeroase și de actualitate și o bibliografie bogată și bine prelucrată. Tocmai

din acest motiv considerăm că lucrarea de față se poate dovedi foarte utilă studenților interesați în problematica stresului ocupațional, fiind un punct de pornire care le oferă direcțiile de urmat în aprofundarea diverselor aspecte.

Un alt merit care trebuie subliniat este acela ca această apariție atrage încă o dată atenția asupra importanței care trebuie acordate stresului ocupațional și fenomenelor asociate acestuia. Mediul organizațional românesc trebuie să fie sensibilizat la această problematica ce devine din ce în ce mai stringentă. Deși lucrarea de față se adresează aproape exclusiv mediului academic, poate trage un semnal de alarmă prin sublinierea seriozității cu care este investigat stresul ocupațional la nivel mondial, și poate, în curând vom asista la apariții pe această temă care să se adreseze în mod nemijlocit factorilor de decizie din mediul de afaceri și organizațional din țara noastră.

ă

Cătălina Ciuce